

Aleg. 193

Sprawozdanie

Komlisy budżetowej ze Sprawozdania Wydziału Krajowego z wnioskiem na przedłużenie czasu trwania funduszu pożyczkowego dla gmin wiejskich.

Wysoki Sejmie!

Wysoki Sejm utworzył uchwałą z d. 22. września 1892 fundusz pożyczkowy, przeznaczony na zasiłki zwrotne dla gmin wiejskich w łącznej wartości 224.281 zł. 5 ct. na czas od 1. stycznia 1893 do 31. grudnia 1912, wydzielając z majątku zarodowego krajowego funduszu szkolnego efekta w powyżej oznaczonej łącznej imiennej wartości. Kraj zobowiązał się spłacić funduszowi szkolnemu od 1. stycznia 1893 do 31. grudnia 1912 corocznie kwotę równą dochodowi, jaki wydzielone z majątku zarodowego efekta w chwili ich wydzielenia corocznie przynosiły.

Również zobowiązał się kraj na wypadek, gdyby fundusz pożyczkowy na pokrycie rzeczonych wydzielonych efektów na rzecz majątku zarodowego funduszu szkolnego krajowego nie wystarczał, zwrócić funduszowi szkolnemu krajowemu 1 stycznia 1913 takie same efekta, jakie z niego na rzecz funduszu pożyczkowego wydzielone zostały, albo ich wartość w gotówce wedle kursów ich wydzielenia.

Uchwałą z dnia 16. lutego 1894 powiększył Wysoki Sejm powyższy fundusz pożyczkowy, wcielając doń z dniem 1. stycznia 1894 resztę efektów i gotówki, należących do majątku zarodowego funduszu szkolnego krajowego w łącznej sumie 68.035 zł. 80 ct. a. w. i przyjmując na fundusz krajowy zobowiązanie do płacenia funduszowi szkolnemu krajowemu po koniec grudnia 1912 takiej kwoty, jaką wydzielone z tego funduszu dalsze efekta w chwili ich wydzielenia rocznie przynosiły — tudzież do płacenia odsetek po 4% rocznie od wydzielonej gotówki.

Zarazem przyjął Sejm imieniem kraju gwarancję, że z rozwiązaniem funduszu pożyczkowego na budowę szkół w dniu 1. stycznia 1913 zostaną funduszowi szkolnemu krajowemu na rzecz jego majątku zarodowego zwrócone takie same efekta, jakie z niego dla funduszu pożyczkowego zostały wydzielone, albo ich wartość w gotówce według kursu z dnia wydzielenia, tudzież cała kwota wydzielona w gotówce.

Na podstawie powyższych uchwał, które uzyskały Najw. Sankeyę, oddano do dyspozycji c. k. Rady szkolnej krajowej na uposażenie funduszu pożyczkowego na budowę szkół, cały majątek zarodowy funduszu szkolnego — po spieniężeniu walorów — w gotówce:

Z funduszu tego korzystało 463, które pożyczkom zawdzięczają odpowiednie budynki szkolne.

Mimo korzyści, jakie gminom przyniosło zarówno utworzenie funduszu pożyczkowego, jak i zmiana ustawy w przedmiocie kosztów stawiania i utrzymania budynków, oraz podwyższenie zasiłków na budowę, liczba szkół nieczynnych wynosi 319, a z tejże liczby jest szkół nieczynnych dla braku budynku i nauczyciela 238, 81 zaś takich, jest w których jest budynek, a niema nauczyciela.

Ponieważ spodziewać się należy, że liczba kandydatów na nauczycieli się zwiększy, a dość niekorzystny stan budynków szkolnych mógłby się przyczynić do wielce niepożądanego zamykania tych szkół, w których nauka regularnie się odbywa, dalsze istnienie funduszu pożyczkowego na budowę szkół jest wskazaniem.

Wprawdzie liczba budynków bardzo dobrych wynosi 1279 i od r. 1895 wskutek budowy wielu szkół z przyczyn powyżej przytoczonych ciągle się zwiększa, natomiast zmniejszyła się w r. 1901 liczba dobrych budynków o 54 budynków, która w tymże roku 1194 wynosiła i od r. 1896 się zwiększała. Liczba odpowiednich budynków dopiero od r. 1897 się zwiększa i to nieznacznie.

Szkół zaś pomieszczonych w budynkach nieodpowiednich zawsze pozostaje 657, a liczba ich w r. 1901 zwiększyła się o 11, w r. 1898 o 8, w 1897 o 4, jedynie tylko w latach 1896 i 1899 jest zmniejszenie o 30 i 37 budynków.

Gdyby więc Wysoki Sejm utrzymał w swej mocy uchwałę, wedle której w r. 1903 udzielanie pożyczek ma ustać, a spłacone raty pożyczkowe mają od tej pory pobierane jedynie tylko na zwrot kapitału i spłacić rzeczony kapitał z zupełności do r. 1912, gminy mniej zamożne nie mogłyby już od r. 1903 czerpać z tego źródła, co na frekwencyę do szkół ludowych wpłynęłoby niekorzystnie, a utrudniłoby utrzymanie nauczycieli w szkołach, w których budynki są w złym stanie.

Jakkolwiek w porównaniu z czasem, w którym fundusz pożyczkowy na budowę szkół utworzono, stan budynków jest o wiele lepszym, w r. 1890/1 było tylko 999 bardzo dobrych budynków, a w r. 1900/1 zaś 1279, dobrych w r. 1890/1 933, w r. 1900/1 zaś 1279, odpowiednich w r. 1890/1 801, w r. 1900/1 858, a nieodpowiednich w r. 1890/1 855, w r. 1900/1 657, zawieszenie udzielania pożyczek gminom z tego źródła byłoby przedwczesnem.

Trudno bowiem przepomnieć, że zwiększenie frekwencyi postępuje znacznie szybszym krokiem, aniżeli liczby odpowiednich budynków.

Komisya uważa przeto przedłużenie czasu trwania funduszu pożyczkowego na budowę szkół ludowych wiejskich na dalszych lat dziesięć, t. j. od 1. stycznia 1913 do 31. grudnia 1922, tak, że od 1. stycznia 1903 do 31. grudnia 1912 wpływające raty pożyczkowe byłyby jeszcze używane na udzielanie gminom dalszych pożyczek bezprocentowych, a dopiero raty wpływające od 1. stycznia 1912 aż po 31. grudnia 1922 pobieranoby na zwrot kapitału pożyczkowego.

Tak co do sposobu administrowania tego funduszu, jak i gwarancyi kraju, tak co do placenia odsetek od użytego kapitału funduszowi szkolnemu krajowemu, jak i co do zwrotu tegoż kapitału, miałyby obowiązywać w czasie od 1. stycznia 1903 do 31. grudnia 1922 zasady obowiązujące dotychczas co do tego funduszu pożyczkowego w myśl uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 22. września 1892 i z dnia 16. lutego 1894.

Przy tej sposobności nie może Komisya pominąć wyrażonego już i uzasadnionego wielokrotnie w sprawozdaniach Komisji budżetowej o funduszu szkolnym życzenia, aby tak Rada szkolna krajowa jak i Rady szkolne okręgowe na stawianie zbyt kosztownych budynków szkolnych nie zezwalały, aby się starały o jak najściślejszą oszczędność, podając tak plany i kosztorysy, jak i ceny jednostkowe najściślejszej rewizyi, aby wreszcie

Rada szkolna krajowa postarała się o typy tańszych budynków zwłaszcza dla szkół jedno-klasowych.

Komisya spodziewa się również, że za wpływem i pod ścisłym nadzorem Rady szkolnej krajowej Rady szkolne okręgowe majątek, budżety i stosunkizamożności gmin, dla których pożyczki przeznaczono, badać będą i przed przedłożeniem Radzie szkolnej wniosku o udzielenie pożyczki, zastanowią się nad tem, czyliby strony, w moc ustawy do konkurencyi powołane o własnych siłach szkoły postawić i bez pożyczki obejść się nie mogły?; dalej czyli przyjęcie procentów na rzecz kraju znajduje w stosunkach gminy uzasadnienie i czyliby gmina pożyczki w Banku krajowym bez narażenia się na zbyt ciężne obciążenie zaciągnąć nie była w stanie?

Bezwzględny warunek udzielenia pożyczki powinno być zarazem wykazanie możliwości oddania jej. Udzielenie pożyczki bowiem tam, gdzie oddanie nie jest prawdopodobnem jest dla dłużnika demoralizującym, a wszelkie odstąpienia od planu umorzenia w czasach normalnych mogą jedynie tylko powiększyć zaległości, a przeto i trudności wypłaty, zwolnienia zaś, które z góry wykluczyć należy, mogłyby tylko w gminach wywołać nieuzasadnioną dążność do zdjęcia z siebie ciężaru.

Jakkolwiek ogólna suma zaległości z r. 1900 6683 K. w stosunku do zaległości przeszłego roku 9483 K. się zmniejsza, kwota zaległości z r. 1899 3533 K. w stosunku do rat umorzenia w tymże roku do spłaty przypadających w kwocie 4365 K. jest znaczną.

Z tego też powodu Komisya zaznacza, iż szybkie i sprężyste ściąganie rat umarzających pożyczkę na możliwie szybki obrót sumy, który leży zarówno w interesie gmin pożyczek z tego źródła potrzebujących jak i w interesie funduszu krajowego.

Na podstawie tych wywodów Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1) Czas trwania funduszu pożyczkowego na budowę szkół ludowych, uchwałą sejmową z dnia 22. września 1892 ustanowiony na lat 20 od 1. stycznia 1893 do 31. grudnia 1912, przedłuża się o lat 10, t. j. do końca roku 1922.

2) Przyjęte uchwałami sejmowymi z 22. września 1892 i z 16 lutego 1894, zobowiązanie kraju do opłacania funduszowi szkolnemu krajowemu przez czas trwania funduszu pożyczkowego na budowę szkół takiej kwoty, jaką wydzielone z majątku zarodowego funduszu szkolnego krajowego na rzecz tegoż funduszu pożyczkowego walory, w chwili ich wydzielenia, corocznie tytułem odsetek przynosiły, od wydzielonej zaś gotówki, odsetek po 4% rocznie, trwać będzie aż do końca r. 1922.

3) Kraj poręcza, że z rozwiązaniem funduszu pożyczkowego na budowę szkół w dniu 1. stycznia 1923 r. zostaną z funduszu pożyczkowego, a o ileby tenże nie wystarczał, z funduszu krajowego, zwrócone funduszowi szkolnemu krajowemu na rzecz jego majątku zarodowego takie same walory, jakie z niego na rzecz funduszu pożyczkowego wydzielone zostały, albo ich wartość w gotówce wedle kursu z dnia wydzielenia, a oraz cała kwota wydzielona w gotówce.

SPRAWOZDAWCA:

KOZŁOWSKI

PREZES:

K. BADENI

